

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1So/75/2015
Identifikačné číslo spisu: 8014201214
Dátum vydania rozhodnutia: 25.08.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8014201214.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Igora Belka a členov Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci navrhovateľa : K. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom G. XXX, proti odporkyňi: Sociálna poisťovňa - ústredie, Ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o invalidný dôchodok, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 4Sd/90/2014-16 zo dňa 28. mája 2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Prešove č.k. 4Sd/90/2014-16 zo dňa 28.mája 2015 p o t v r d z u j e .

Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Prešove napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 25. júna 2014, ktorým odporkyňa podľa § 70 ods.1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) zamietla žiadosť navrhovateľa o invalidný dôchodok; o trovách konania rozhodol tak, že ich náhradu účastníkom nepriznal.

Predmetným rozhodnutím číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 25. júna 2014 odporkyňa podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. zamietla žiadosť navrhovateľa o priznanie invalidného dôchodku s odôvodnením, že v období pred vznikom invalidity, t.j. pred 14. aprílom 2014 nezískal potrebný počet rokov (najmenej 15 rokov) obdobia dôchodkového poistenia, ale získal len 3 655 dní, t.j. 10 rokov a 5 dní dôchodkového poistenia, preto nespĺňa jednu z podmienok vzniku nároku na invalidný dôchodok.

Odporkyňa súčasne v rozhodnutí poukázala na to, že rozhodnutím Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia Bratislava zo dňa 14. júla 2004 č. 65407022850702/2-VÚSZ/DO2 bol navrhovateľovi priznaný výsluhový dôchodok od 9. júna 2004. Pre nárok a výšku výsluhového dôchodku mu bola zhodnotená doba výkonu základnej vojenskej služby od 1. februára 1985 do 30.júna 1985 a doba trvania služobného pomeru od 1. júla 1985 do 31 .decembra 1990 (I. a II. kategória funkcií), od 1.januára 2000 do 8.júna 2004 (III. kategória funkcií) t.j. spolu 19 rokov 4 mesiace a 8 dní.

Odporkyňa pri rozhodnutí vychádzala zo skutočnosti, že v zbierke zákonov č. 416/1991 Zb. bolo uverejnené Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí o prijatí Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128). Ratifikácia dohovoru Československou socialistickou republikou bola zapísaná s tým, že Československá socialistická republika prijíma záväzky, len pokiaľ ide o časť III. Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach, týkajúcich sa starobného dôchodku.

Nakoľko invalidný dôchodok je uvedený v II. časti Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach, neprichádza do úvahy ani aplikácia článku 33 ods. 2 Dohovoru v časti VI. - Spoločné ustanovenia na invalidný dôchodok. Z tohto dôvodu nie je možné na nárok na invalidný dôchodok započítať navrhovateľovi dobu výkonu služby a hrubé zárobky za túto dobu.

Podľa vyjadrenia povereného zástupcu odporkyne na pojednávaní 28.05.2015 dobu služby pre účely invalidného dôchodku zo všeobecného systému by bolo možné podľa zákona zhodnotiť len vtedy, ak by táto služba bola vykonávaná len v takom rozsahu, že by nezaložila nárok na výsluhový dôchodok, ale tým, že služba trvala tak dlho, že navrhovateľovi vznikol nárok na výsluhový dôchodok, nemožno duplicitne ešte raz túto dobu hodnotiť pre invalidný dôchodok.

Krajský súd sa so záverom odporkyne stotožnil a napadnuté rozhodnutie podľa § 250q ods. 2 OSP ako zákonné potvrdil.

Proti rozsudku krajského súdu podal navrhovateľ odvolanie, ktorým odporkyni vyčítal, že pre nárok na invalidný dôchodok mu mala byť zhodnotená aj doba služby profesionálneho vojaka.

Odporkyňa vo svojom vyjadrení k odvolaniu označila námietku navrhovateľa za neopodstatnenú, trvala na správnosti napadnutého rozhodnutia a s odkazom na Dohovor o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach uviedla, že pre nárok na invalidný dôchodok nie je možné navrhovateľovi započítať dobu výkonu služby ani hrubé zárobky za túto dobu. Rozsudok krajského súdu navrhla ako vecne správny potvrdiť.

Podľa § 492 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

V súlade s citovaným ustanovením najvyšší súd v konaní postupoval podľa ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok bez pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 OSP a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nemožno vyhovieť.

Podľa § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

Podľa § 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom poistení počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 45 rokov je najmenej 15 rokov.

Podľa § 72 ods. 2 zákona o sociálnom poistení počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity zákona o sociálnom poistení.

Nebolo sporné, že navrhovateľovi ako profesionálnemu vojakovi bol rozhodnutím Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia Bratislava zo dňa 14. júla 2004 č. 65407022850702/2-VÚSZ/DO2 od 9. júna

2004 priznaný výsluhový dôchodok. Pre nárok a výšku výsluhového dôchodku mu bola zhodnotená doba výkonu základnej vojenskej služby od 1.februára 1985 do 30.júna 1985 a doba trvania služobného pomeru od 1. júla 1985 do 31. decembra 1990 (I. a II. kategória funkcií), od 1. januára 2000 do 8. júna 2004 (III. kategória funkcií) t.j. spolu 19 rokov 4 mesiace a 8 dní. Taktiež nebolo sporné, že vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, upraveného zákonom č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení získal obdobie dôchodkového poistenia (tzv. „civilné zamestnanie“) v rozsahu menej ako 15 rokov (3 655 dní, t.j. 10 rokov a 5 dní). Sporným nebol ani dátum vzniku invalidity od 14. apríla 2014, ku ktorému navrhovateľ dosiahol vek 47 rokov.

Podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt a profesionálny vojak nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31.12.2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Pretože Najvyšší súd Slovenskej republiky v inej obdobnej veci vedenej pod sp.zn. 9So/138/2014 pri posudzovaní zákonnej úpravy nároku na invalidný dôchodok mal za to, že ustanovenia § 60 ods. 2 a 3 a § 255 ods. 5 a 6 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení nie sú v súlade s čl. 12 ods. 2, čl. 39 ods. 1 zákona č.460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky a dňa 29.11.2016 podal na Ústavný súd Slovenskej republiky návrh na začatie konania o súlade ustanovení § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov s článkom 39 ods. 1 a článkom 55 ods. 1 Ústavy, konajúci senát v súlade s § 109 ods. 1 písm. b/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v spojení s § 492 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok uznesením zo 14. februára 2017 odvolacie konanie prerušil. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom zo dňa 13.02.2019, sp.zn. PL. ÚS 16/2017-52, tomuto návrhu najvyššieho súdu nevyhovel. V dôvodoch nálezu Ústavný súd okrem iného uviedol:

„... posudzovanie nároku na vznik invalidného dôchodku sa systémovo posudzuje podľa právnej úpravy, t.j. iného systému, ako je sociálne zabezpečenie policajtov a vojakov vrátane potrebnej doby zamestnania ako jednej z podmienok pre vznik nároku naň. Možnosť vzniku nároku na invalidný dôchodok zo systému „všeobecného“ sociálneho poistenia osobám, ktoré boli účastníkmi systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, môže fakticky/reálne nastať až po tom, ako policajt alebo vojak ukončil svoj služobný pomer, bol mu priznaný výsluhový dôchodok a rozhodol sa ďalej pracovať ako zamestnanec participujúci obligatórne na sociálnom poistení podľa zákona o sociálnom poistení.

Z dôvodu, že ide o osoby začlenené do samostatného systému sociálneho zabezpečenia rešpektujúc osobitnú náročnosť ich práce a verejný záujem na zabezpečení výkonu týchto služieb ktoré sa po skončení ich služobného pomeru zamestnali v rámci iných pracovnoprávných vzťahov zakladajúcich ich účasť na sociálnom poistení, kde však platia iné pravidlá, môžu sa im tieto iné pravidlá zdať, vzhľadom na čas, kedy do týchto nových vzťahov vstúpili, prísne. Zdanie prísnosti môže u nich evokovať aj zdanie protiústavnosti.

Podľa názoru ústavného súdu by ale riešenie, ktoré by v rámci sociálneho poistenia bez ďalšieho favorizovalo určitú skupinu subjektov z iného systému sociálneho zabezpečenia - odpustiť alebo znížiť bez ďalšieho všeobecne ustanovenú potrebnú dobu účasti na sociálnom poistení pre vznik nároku na invalidný dôchodok - by bolo vo vzťahu k ostatným účastníkom systému sociálneho poistenia nesystémové a nespravodlivé. Ak by malo ísť o „zmäkčenie“ podmienok pre vznik nároku na invalidný dôchodok podľa zákona o sociálnom poistení, teda o „zvýhodnenie“ osôb poberajúcich výsluhový dôchodok bez toho, aby sa toto „zmäkčenie“ eliminovalo iným riešením, prípadne participáciou štátu, potom by vyvstala aj otázka ústavnosti takéhoto riešenia. ...

... nemožno nebrať do úvahy a prehliadnúť, že zákon o sociálnom poistení a zákon o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov upravujú dva samostatné vedľa seba stojace sociálne systémy, ktoré poskytujú zabezpečenie v starobe, pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa pre iný okruh osôb a za iných podmienok ustanovených týmito zákonmi upravujúcimi jednotlivé systémy. Nemožno však argumentovať protiústavnosťou všeobecne aplikovateľného modelu dôb zamestnania pre vznik nároku na invalidný dôchodok tých osôb, ktoré sú štandardnými účastníkmi tohto systému, a to len preto, že pre skupinu osôb prichádzajúcich z iného systému, ale teraz už zúčastnených vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, sú parametre nastaveného modelu dôb zamestnania pre nich náročné na splnenie a z ich pohľadu prísne až nespravodlivé. Vzhľadom na uvedené je v prvom rade vecou zákonodarcu, ako sa vyrovná s vecnou stránkou problému.

Vychádzajúc z uvedených východísk možno v závere zhrnúť, že navrhovateľom napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení, nie sú podľa názoru ústavného súdu v konflikte s čl. 39 ods. 1 ústavy ani s čl. 55 ods. 1 ústavy. ...“

Vychádzajúc z právneho názoru vyplývajúceho z citovaného nálezu Ústavného súdu možno konštatovať, že pri posudzovaní zákonnosti rozhodnutia odporkyne o nároku na invalidný dôchodok je potrebné vychádzať z ustanovení § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení, v zmysle ktorých v konaní o nároku na invalidný dôchodok podľa tohto zákona nemožno prihliadať na doby, ktoré boli navrhovateľovi zhodnotené pre nárok na výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z.z.. Bez uvedenej doby služby navrhovateľ získal obdobie dôchodkového poistenia iba v rozsahu 10 rokov a 5 dní, takže pred vznikom invalidity, teda ku dňu 14. apríla 2014 vzhľadom na dosiahnutý vek 47 rokov nespĺnil podmienku najmenej 15 rokov dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom poistení, a preto jeho nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 tohto zákona nevznikol.

Odvolací súd odkazuje aj na predmetnej problematike sa týkajúci záver vyplývajúci z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. marca 2019 v zmienenej veci sp.zn. 9So/138/2014 ohľadne uplatniteľnosti Dohovoru o minimálnej norme sociálneho zabezpečenia (č. 102), ktorý bol zverejnený v Zbierke zákonov pod č. 461/1991 Zb. s tým, že Československá socialistická republika prijíma záväzky k Dohovoru s výnimkou jeho častí IV a VI. Časť IX tohto dohovoru upravuje v Čl. 53 až 58 základné podmienky nároku na invalidný dôchodok a jeho výšku.

Podľa Čl. 56 Dohovoru č. 102 dávkou je pravidelne sa opakujúca platba vypočítaná takto:

- a) podľa ustanovení článku 65 alebo 66, ak sú chránené skupiny zamestnancov alebo skupiny ekonomicky činného obyvateľstva,
- b) podľa ustanovení článku 67, ak sú chránení všetci obyvatelia, ktorých prostriedky po dobu sociálnej udalosti nepresahujú určenú hranicu.

Podľa Čl. 57 ods. 1, ak nastane krytá sociálna udalosť, má sa dávka uvedená v článku 56 zabezpečiť aspoň:

- a) chránenej osobe, ktorá predtým, než nastala sociálna udalosť, splnila podľa určených pravidiel čakaciu dobu, ktorá môže byť buď 15 rokov príspevkových alebo zamestnania, alebo 10 rokov pobytu, alebo
- b) ak sú zásadne chránené všetky ekonomicky činné osoby, chránenej osobe, ktorá splnila čakaciu dobu troch príspevkových rokov a v ktorej mene bol za dobu, po ktorú pracovala, zaplatený určený priemerný ročný počet príspevkov.

Podľa Čl. 57 ods. 2, ak poskytnutie dávky uvedenej v odseku 1 závisí od splnenia určitej minimálnej príspevkovej doby alebo doby zamestnania, krátená dávka sa musí zabezpečiť aspoň:

- a) chránenej osobe, ktorá, skôr než nastala sociálna udalosť, splnila podľa určených pravidiel čakaciu dobu piatich rokov príspevkových alebo zamestnania, alebo
- b) ak sú zásadne chránené všetky ekonomicky činné osoby, chránenej osobe, ktorá splnila čakaciu dobu troch príspevkových rokov a v mene ktorej bola za dobu, po ktorú pracovala, zaplatená polovica určeného priemerného ročného počtu príspevkov podľa bodu (b) odseku 1 tohto článku.

Podľa Čl. 57 ods. 4 pomerné krátenie percentnej sadzby uvedenej v tabuľke pripojenej k časti XI, sa

môže vykonať, ak čakacia doba pre dávku zodpovedajúcu krátenej percentnej sadzbe je viac než päť ale menej než 15 rokov príspevkových alebo zamestnania. Krátená dávka sa poskytuje podľa odseku 2 tohto článku.

Konajúci odvolací súd v zmienenej veci poukázal na to, že čo sa týka nároku na invalidný dôchodok, v zmysle § 1 ods. 3 v spojení s § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení sa tento zákon vzťahuje len na policajtov (vojakov ...), ktorí dobu služby policajta (vojaka ...) nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok. Zákonom o sociálnom poistení sú teda chránené len určité skupiny zamestnancov, resp. skupiny ekonomicky činného obyvateľstva, nie sú však chránené všetky ekonomicky činné osoby a preto podmienka získania 15 rokov dôchodkového poistenia u poistencov vo veku nad 45 rokov (§ 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom poistení) nie je podľa názoru odvolacieho súdu v rozpore s čl. 56 písm. a/ a čl. 57 ods. 1 písm. b/ Dohovoru č. 102 o minimálnej norme sociálneho zabezpečenia.

V danom prípade navrhovateľ vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia nezískal potrebnú dobu 15 rokov dôchodkového poistenia (15 rokov príspevkového obdobia alebo zamestnania). Keďže navrhovateľ vzhľadom na dobu služby profesionálneho vojaka v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok nie je v zmysle čl. 56 písm. a/ Dohovoru č. 102 v spojení s § 1 ods. 3 zákona o sociálnom poistení chránenou osobou, nevzťahuje sa na neho ani ustanovenie Čl. 57 ods. 2 písm. a/ Dohovoru č. 102, týkajúce sa nároku na krátený invalidný dôchodok v prípade získania menej ako 15 rokov príspevkových alebo zamestnania.

S poukazom na uvedené je podľa názoru odvolacieho súdu preskúmané rozhodnutie odporkyne súladné so zákonom a preto rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 219 OSP ako vecne správny potvrdil.

O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 OSP v spojení s § 224 ods. 1, § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 OSP tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, keďže navrhovateľ v tomto konaní nebol úspešný.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.